

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת צו

כוחה של מחשבה...

גיליון מס' 41

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת צו

כוחה של מחשבה...

ניק סיצמן, תושב ארצות הברית, היה בחור צעיר, בריא וחזק. הוא עבד כאיש צוות ברכבת משא באחד האזורים במרכז ארה"ב. נראה היה שלניק יש הכל: גוף חזק ובריא, אמביציה, אישה ושני ילדים, והרבה חברים. לניק הייתה רק מגרעת אחת – הוא היה דאגן ללא תקנה. הוא דאג מכל דבר, ותמיד ציפה שיקרה הגרוע ביותר. ביום קיץ אחד התבשרו אנשי צוות הרכבת שיוכלו לסיים את יום העבודה שעה אחת מוקדם מהרגיל, לרגל יום הולדתו של מנהל העבודה. ניק שהה באותו זמן בתוך הקרון אשר שימש להובלת מוצרים בקרור. מתוך שכחה, נעלו אנשי הצוות את דלת הקרון ועזבו את המקום. ניק נותר כלוא בתוך קרון הקירור. הוא נתפס לפניקה, צעק בכל כוחו ודפק באגרופיו על קירות הקרון עד שכפות ידיו נתמלאו בדם וקולו נצרד. אבל אף אחד לא שמע אותו. "אם לא אמצא דרך לצאת – אקפא כאן למוות", הוא חשב לעצמו. ברצונו שאשתו ומשפחתו ידעו בדיוק מה קרה, הוא מצא סכין והחל לחרוט מילים על קירות הקרון. הוא כתב, "כל כך קר כאן, אני מרגיש שאני מאבד תחושה בכל הגוף. אלה הן כנראה מילותיי האחרונות". בבוקר המחרת כאשר פתחו אנשי הצוות את דלתות הקרון הם מצאו בתוכו את ניק כשהוא שרוע על הרצפה ללא רוח חיים. ניתוח שלאחר המוות העלה שכל הסימנים הפיסיים בגופו של ניק גילו שהוא קפא למוות. אבל העובדה היתה שיחידת הקירור של הקרון כלל לא פעלה, הטמפרטורה בתוך הקרון כל הזמן לא ירדה מתחת לעשרים מעלות. ניק פשוט הרג את עצמו מתוך דאגה וחרדה.

*

מפרשת השבוע אנו יכולים ללמוד כמה כוח יש למחשבות שלנו.
"והנותר מבשר הדבח ביום השלישי באש ישרף. ואם אכל יאכל
מבשר דבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו
פיגול יהיה, והנפש האוכלת ממנו עוונה תשא".
חז"ל אומרים שמדובר כאן על אדם שחשב לאכול אחרי הזמן
שמותר לאכול את הקרבן. כלומר, המקריב חשב בשעה שהקריב
את הקרבן, לא לאכול אותו במשך הזמן שהותר לאכילה, אלא
לשמור אותו כמה ימים ואז לאכול.
ולמרות שלמעשה הוא לא נהג כפי מחשבתו ובפועל הוא אכל את
הקרבן כמחויב, ובזמן הנכון, עצם הכוונה והרצון לאכול חוץ לזמן
המותר – פוסלת את הקרבן.
והגמרא אומרת שגם מחשבה לאכול מחוץ למקום המותר לאכול,
הקרבן פסול והוא נקרא "פיגול".
מכאן רואים את כוחה של המחשבה – הקרבת הקרבן הייתה
מושלמת, וכל הפעולות נעשו בו כראוי.
אבל מכיוון שחלפה מחשבה בראשו לא לאכול את הקרבן בזמן או
במקום הנכון, זה נחשב לפיגול. ועונש כבד מוטל על אדם זה.
בתורה ובחז"ל מיוחסות חשיבות ורצינות רבה למחשבה.
למשל, בהרבה ממלאכות שבת הדין נקבע לפי מחשבת האדם ולא
דווקא על פי העשייה בפועל.
בעולם המעשה, העשייה בפועל היא הבסיס לכל, אבל שלימות
המעשה היא במחשבת האדם. המחשבה, שבה מתמקדת עליונות
האדם על כל הברואים, היא המשלימה את מעשה ידיו.
המעשה והדיבור הם תוצאה של המחשבה, שהרי "סוף מעשה
במחשבה תחילה". אנחנו לא מודעים מספיק לכוח שיש למחשבה,
על אף שהמחשבה אינה נתפסת בחושים, ואינה נשלטת על ידי
החושים, יש למחשבה כוח אדיר.

רבי חיים מוואלווין זצ"ל כותב בספרו "נפש החיים" (שער א' פי"ד):
"ואלו הג' בחינות – מעשה, דיבור, מחשבה, הן כלל הבחינות
הפנימיות של האדם שהן הג' בחינות – נפש, רוח, נשמה.
מעשה – בחינת הנפש, הנפש שורה ומתלבשת בדם האדם, ולכן
עיקר משכנה בכבד, שהוא כולו דם. מרוצת הדם באיברים היא כלי
המעשה, היא הנותנת להם את חיות התנועה וההתעוררות, שיוכלו
לעשות את אשר בכוחם.
דיבור – בחינת הרוח, ומשכן הרוח עיקרו בלב.
מחשבה – בחינת הנשמה, והיא מלמדת את האדם דעת ובונה, לכן
עיקר משכנה במוח, שהוא כלי המחשבה, והיא הבחינה העליונה
מכולם".

*

גם במגילת אסתר ניתן לראות את עצמת כוח המחשבה:
על המן הרשע נאמר: "כי המן בן המדתא האגגי צורר כל היהודים
חשב על היהודים לאבדם..."
לשמחתנו הרבה, מחשבתו הרעה לא יצאה אל הפועל, ויתירה מזון,
מחשבתו הרעה שבה והתקיימה בו עצמו. כאשר נהגית מחשבה
חזקה לכיוון מסויים, והמחשבה לא יוצאת לפועל, היא חוזרת אל
החושב. וכך כותבת המגילה על המן הרשע: "ובבואה לפני המלך
אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על
ראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ".
ומובא בדברי המהר"ל: "וזה כי המחשבה קלה היא להיות נהפכת
על החושב, כאשר המחשבה אינה יוצאת לפועל..."
המן חשב על היהודים לאבדם, כלומר הפעיל את כוח המחשבה
כדי להרע, והדבר חזר אליו.

ובספר "שפתי חיים" כותב רבי חיים פרידלנדר זצ"ל:
משל לספינה השטה במהירות נגד ספינה אחרת, וכאשר היא
מתנגשת בשנייה, אם הספינה השנייה חזקה ממנה היא (הראשונה)
טובעת מכוח עצמה, כך גם המחשבה שלהם, שלא יצאה לפועל,
חוזרת ופועלת עליהם, וכן היה בהמן. הוא חשב על היהודים לאבדם,
ומנעו ממנו לבצע את מחשבתו. אבל הואיל וכבר יצר את המחשבה,
על כן היא תשוב על ראשו. כמו שזורקים כדור, אם אין לפניו מעצור
הוא עף קדימה. אך אם קיר חוסם את דרכו אזי הוא נרתע ומכה
לאחור. כך המחשבה, כשיש מונע מלהוציאה אל הפועל היא שבה
על החושב.

אם אין מחסום בדרכה של האבן, כל כוח הזריקה יוצא לפועל
במעופה של האבן, עד שהיא מגיעה ליעדה. לעומת זאת, כאשר יש
מחסום שעוצר את האבן, היא חוזרת – מחמת כוח הזריקה –
לאחור, אל הזורק. כך היא גם פעולת המחשבה. אם המחשבה אינה
פועלת על אחרים כרצון החושב, היא עלולה לפעול על החושב

עצמו". (שפתי חיים, מועדים ב', עמ' ד')

*

-המחשבה משפיעה על המציאות-

שני ידדים וותיקים, החליטו לשבור מעט את שגרת החיים
המשעממת של גיל הפנסיה, ולזכר הימים הטובים בהם טיילו יחדיו
וחרשו את הארץ לאורכה ולרוחבה, גמרו אומר לצאת למסע
תרמילאים סובב עולם, ליהנות מנופים חדשים, לבקר באתרים
מעניינים, וקצת לשחרר את הגוף שראה ימים טובים יותר, מכבדותו
היום יומית. נטלו השניים את תרמיליהם הישנים, העמיסו על גבם,
ויצאו לתור את חוץ לארץ. בימים היו עוברים ממקום למקום,
מסתובבים ברחובות הערים, מחפשים את האתרים המעניינים כשהם
מסתמכים על מדריך טיולים מצהיב משנת תרפפ"ו, איכשהו

נסחבים, נגררים, משתדלים ליהנות לזכרם של ימים יפים יותר. הם כבר לא ישנים באוהלים בחיק הטבע, בכל זאת הגיל עושה את שלו, הגב הכואב, דלקת הפרקים, העצמות השחוקות, הלב שכבר לא תמיד עובד סדיר, לחץ הדם הגבוה, כל אלה יחדיו חברו לשיקול המכריע שעמד מאחורי השארת שקי השינה בבית. את הלילות הם עושים על מיטות של ממש בבתי מלון ובאכסניות מזדמנות, שם הם גם נהנים מארוחה חמה ומזינה, בכל זאת קשה בגיל הזה לחיות על קופסאות שימורים, קרקרים ונקניק מעושן. באחד מאותם לילות, פרץ לו הוויכוח המר שכמעט ושם קץ לכל פרשת הידידות הוותיקה.

"קר לי! תסגור את החלון..."

"השתגעתי?! בחום הזה לסגור חלון, אפשר להיצלות!"...

הראשון קם ממיטתו, סוגר את החלון בנחישות, וחוזר לשכב.

"איזה חום! אני כולי נוטף זיעה, קח שמיעה, זקן שכמותך!"...

"אני זקן? ככה אתה מדבר אלי אחרי שישים שנות ידידות, תתבייש

לך, וחוף מזה אני מבוגר ממך בכמעט שנה, אז קצת דרך ארץ לא

תזיק לך, ואבוי לך אם תפתח את החלון".

השני מתעלם מאזהרת ה'אבוי', פותח את בריח החלון ובחבטה

מלאת אנרגיה שלילית פותח את החלון לרווחה.

רוח נעימה חודרת לחדר, בשביל הראשון זאת סיבה מספקת

להרים את קולו לאוקטבות מחרישות אוזן ולהוכיח את ידידו

ה"צעיר" במנה אחת אפיים. ושוב מתרומם ממיטתו בכעס, סוגר את

החלון בחבטה שמאיימת להפיל את החלון על מסגרתו, ומזהיר את

ידידו כי במקרה והחלון ייפתח בשנית אזי...

כך נמשך הסיפור כשעה ארוכה, אחד פותח והשני סוגר, שניהם

צועקים, כועסים, מתווכחים, רותחים. עד שנמאס...

מכיוון מיטתו של השני מתרומם אגרטל כבד, מסתובב באוויר וקול

נפץ עד נשמע בחדר, עשרות רסיסי זכוכית מתפזרים ארצה מכסים את השטיח במעטה נוצץ. "עכשיו נעים!" הוא מכריז בקול, בטוח שהחלון שבור, "לילה טוב זקן!"...

"אוי כמה קר!" נאנח ה"זקן", עכשיו בגללך לא אוכל לישון כל הלילה. אפילו שמכיכה נורמאלית אין כאן, אני אקפא מקור... אוי ק...ה...ה...ה...ה...ר לי!...

עוד שעה ארוכה נמשכים הקולות, אחד נהנה מכל רגע, הוא מתאר בקול את משבי האוויר הנעימים ומספר ל"זקן" כמה טוב זה עושה לו, כמה נעים לו כשהרוח נושבת על פניו בלילה, וכמה הוא היה סובל אילו נשאר החלון סגור. ומן הצד השני, בקול צרוד, עולה ונשנה תיאור של קור מקפיא, של גוף רועד ועצמות כואבות מקור. העייפות הכריעה את הכף והשניים נרדמו.

בבוקר, כשרצו להסתרק אל מול המראה, הם גילו שהיא מנופצת... כן, הבנתם נכון. החלון נשאר סגור, ובכל זאת לאחד היה קר, ולשני היה נעים.

המחשבה, היא שגרמה להם לתחושות ה"אובייקטיביות", כל אחד היה משוכנע שמה שהוא מרגיש זאת המציאות. למרות שההפך היה הנכון.

*

על הפסוק באיוב: "כי פחד פחדתי ויאתני, ואשר יגורתי בא לי" (ג, כ"ה), כתב המהר"ל את הדברים הבאים:

"אמרו הראשונים שהיראה מזה מביא לידי זה, כי אם יקח אדם לוח אחד של עץ ומניחו על הנהר לעבור על הנהר מן הקצה אל הקצה, קרוב הוא אל הנפילה כאשר עובר עליו. ואם הוא מונח על הארץ לא היה נשמט רגלו ממנו, וזה משום שהמחשבה שחושב על

הנפילה פועל באדם, כי השכל הוא הפועל הגמור". (חידושי אגדות ב"מ ח"ג

עמוד כ')

וכך כותב רבי נחמן מברסלב זצ"ל:
"ודע שכל בחינה שהיא גבוה למעלה יותר אצל האדם היא יכולה להגיע ולהשיג יותר. כמו למשל: עם הרגל יכולים להשליך איזה דבר למעלה, אבל עם היד יכולים להשליך למעלה יותר. ובדיבור יכולים להשיג ולהגיע יותר ויותר כי בדיבור יכולים לדבר למרחוק, והשמיעה היא גבוה יותר ויכולים לשמוע קול מרחוק מאד כגון שיורים בקנה שריפה... והראיה יכולה להשיג ולהגיע עוד יותר ויותר, כי בראיה יכולים לראות ולהביט על השמים. נמצא שכל בחינה שהוא גבוה יותר למעלה היא יכולה להשיג ולהגיע יותר. והמחשבה היא גבוהה מאד מאד למעלה מן הכל ויכולה להשיג ולהגיע למעלה למעלה". (שיחות הר"ן מ"ו)

ובמקום אחר כותב רבי נחמן: "דע, שהמחשבה יש לה תוקף גדול, ואם יחזק ויגבר מחשבתו על איזה דבר שבעולם, יוכל לפעול שיהיה כך". (ליקוטי מוהר"ן קמ"א)

*

וכך כותב ה"חזון איש": "מסודות הבריאה שאדם במחשבתו מניע גורמים נסתרים בעולם המעשה". (ח"מ, ב"ב, ליקוטים, סימן כא, עמ' רנ"ה)

*

דרך המחשבה יכול האדם לגרום לדברים מסוימים לבוא עליו. כך כותב הרבי מסוכטשוב זצ"ל בספרו "ערבי נחל":
"ברית כרותה למחשבה – שמה שאדם מתמקד בו יכול להופיע בחייו".

גם דבר שיש בו סגוליות מיוחדת או סגולה אמיתית לפי המקורות, רק כשנאמין בכוחה של אותה סגולה יהיה לדבר השפעה, לעומת זאת אם לא נאמין בסגוליות הזאת היא לא תפעל.

הגמרא (יומא כ"ו) אומרת שהקטורת יש בה סגולה להעשיר את עם ישראל. שואלת הגמרא: והרי הקרבת קרבן עולה יש בה אותה

סגולה להעשיר, ולמה לא התעשרו ממנה? ועונה הגמרא שהעולה היא שכיחה – הקריבו אותה באופן שכיח, ואילו הקטורת לא הייתה שכיחה כל כך.

והדבר נראה תמוה: משום שהעולה שכיחה היא לא מעשירה? למה בדבר נדיר יותר – הסגולה פועלת יותר?

יש לכך הרבה תשובות במפרשים, ה"שיח יצחק", אחד מגדולי המפרשים, מפרש פירוש נפלא הנוגע לענייננו ומראה עד כמה האמונה שבדבר מפעילה את הכוח שבו: כיון שהעולה הייתה שכיחה היא לא הייתה חשובה בעיני ישראל כמו הקטורת שהייתה נדירה יותר – ולכן הם לא האמינו מספיק בכוחו של קרבן העולה כמו בקטורת שהייתה מאד מאד חביבה עליהם, ולכן בגלל האמונה שלהם בכוחה של הקטורת היו מתעשרים ונהנים מהסגולה שבה, אבל קרבן העולה שגם בו יש את אותו כוח של הסגולה להתעשר – משום שלא היה חשוב מספיק בעיניהם מרוב שהיו רגילים אליו כי היה שכיח – לא האמינו מספיק בסגולה שלו להעשיר – לכן לא הוציאו מן הכוח אל הפועל את אותה הסגולה. למדנו מכאן כמה תלויה השפעת כל דבר – במידת ההערכה שלנו במחשבה לאותו הדבר!

*

ההתמקדות במחשבות מסוימות תמשוך אלינו מציאות מסוימת. אם אדם חושב מחשבות שליליות לגבי חייו – הוא מגלה שהמציאות שלו הולכת ונעשית קודרת יותר ויותר. כוח המחשבה מושך בעקבותיו את המציאות החיצונית.

גם בלי להתעמק בסודות הפנימיים של כוח המחשבה – אפשר לדעת את זה בחוש. לדוגמה, אדם שמאמין שאם יבקש עזרה הוא לא יקבל אותה, מנציח את המחשבה הזאת בתוכו. כשהוא אכן מבקש עזרה, הוא מבקש אותה באופן שכמעט מחייב לסרב לו.

אדם אחר בטוח שתושיט לו עזרה בשמחה, ואכן, ברגע שהוא מבקש, סביר שתיענה ותיאות לעזור לו. לפעמים אנשים טוענים שהם מנסים את כוח המחשבה – הם מכירים בעובדה שהמחשבה משפיעה על המציאות – אבל אצלם זה לא עובד! הם חושבים מחשבות רצויות ומתאמצים, אבל עמלם אינו נושא פרי. אחת הסיבות שנראה לנו ש"זה לא באמת עובד" היא הפער בין המקום שבו היינו רוצים להיות במחשבה ובין המחשבות שמעסיקות אותנו למעשה, באופן לא מודע.

אדם טוען לדוגמה שהוא רוצה להרוויח יותר כסף ולהתקדם בחברה שהוא עובד בה. לכאורה, אין שום סיבה שזה לא יקרה. הוא אומר גם שהוא משקיע זמן במחשבה על כך, מתרכז ומדמין את זה קורה. אבל השאלה היא אם יש לו גם מחשבות אחרות לגבי העניין. פחדים, למשל. אם בעצם, בסתר לבו, האיש מפחד להצליח, אם הוא מפחד להעז ולהתקדם, הפחדים הללו יעכבו אותו. אם יש לו רצון להשתנות, אך מצד שני פועלים בו גם רצונות שסותרים את השינוי – הוא לא יזוז.

לפני הכול, עליי לגלות מהן המחשבות שפועלות בתוכי. לא מספיק לעצור לרגע אחד ולהגיד – אני רוצה טוב. האם אני באמת רוצה טוב? מהן המחשבות שמעסיקות אותי במשך רוב היום, במודע ושלא במודע? האם המחשבות שלי חיוביות ועוסקות באופן שבו אוכל להתקדם ולהצליח, או שמא אני עסוק יותר בכמה מקפחים אותי, כמה שאין לי סיכוי וכמה חבל שאני כאן בכלל? וכשם שמחשבה שלילית בוראת מציאות שלילית ומושכת אותה, כך מחשבה חיובית בוראת מציאות חיובית יותר ומושכת אותה. על מה אתה חושב? על מה אתה באמת חולם?

בעזרת המחשבה אדם יכול להפליג למציאות רוחנית טובה יותר, מציאות שיכולה להתגשם בתוך החיים היומיומיים שלו. ולמרבה

הצער, מחשבות שליליות ולא מועילות עלולות לגרום לאדם לשקוע בתחושת חוסר אונים, דאגות ותסכול. המציאות הגשמית קשורה למציאות הרוחנית ומשתלשלת ממנה. כבר ידוע לנו שאפשר לשנות את המציאות על ידי שינוי התפיסה המחשבתית.

*

לסיום: כוח המחשבה בחינוך...

הורים ומחנכים רבים נבוכים: כיצד יתכן שאני משקיע רבות בחינוך הילד ולא רואה תזוזה ממשית? הרי למדתי את ענייני החינוך, אימצתי את הרבה מעצות המחנכים ושום דבר ממשי אינו קורה? ואז מתייאשים הם וחושבים לעצמם: "כנראה אני לא טוב בלחנך, להטיל משמעת"... וכדומה.

אך טעות היא בידם. אין מה להתייאש, פשוט צריך לחשוב אחרת... כידוע, מצוות צריכות כוונה. אם אדם עשה מעשה מצוה ולא התכוון לשם מצוה – הוא לא יצא ידי חובה. גם חינוך צריך כוונה!

גם בחינוך – מילים ומעשים פועלים בהתאם למחשבה ולכוונה. אם כוונת המחנך לטובת הילד, לרומם אותו, לעזור לו ולהועיל לו, הילד ירגיש את זה ויקבל את הדברים בהתאם. שהרי "דברים היוצאים מן הלב, נכנסים אל הלב". דבר נוסף:

כהורים/מחנכים עלינו לחשוב ולהאמין שהתלמידים/ילדים שלנו יכולים ומסוגלים להצליח ולהגיע רחוק. אם נחשוב כך ונאמין בזה באמת, התלמידים ירגישו את זה וגם הם יחשבו כך שהרי "כמים הפנים לפנים – כך לב האדם לאדם".

נלמד את עצמנו ואת הילדים שלנו לחשוב בצורה חיובית: "אני יכול", "אני מסוגל", "יש לי את הכוחות"... ובעזרת ה' כך יהיה.

שבת שלום!

העלון מוקדש
להצלחת התורם וכל משפחתו
ברוחניות ובגשמיות

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com